

núm. 18 • abril 2005

VIATGES
Les illes
Eòlies

Enjòlit

s e n s a c i o n s + e m o c i o n s

Joies de paper: els còdexs miniats

VINS

**El fondellol,
l'amic invisible**

REGALS

**7 notes,
7 colors**

DE VIVA VEU

**Guido Dettoni:
veure-hi amb les mans**

Enjòlit

El magazín d'actualitat de LA FURA
Núm. 18 - Abril 2005

Edita:
Penedès Edicions S.L.
Carrer Germanor, 3
Telèfon 938.902.455 - Fax 938.171.625
08720 Vilafranca del Penedès

E-correu:
enjolit@enjolit.com

Editor-delegat:
Alfons Udina

Secretària de Redacció:
Fina Martínez

Consell de Redacció:
Marta Bel (Decoració, Escultura, Literatura, Pintura);
Guillem Bel (Cinema, Música, Teatre); Francesc
Murgadas (Gastronomia, Salut); Núria Udina (Belleza,
Jardineria, Moda, Mascotes, Videojocs); Alfons Udina
(Begudes, Entrevistes, Restaurants); Joan Rovira
(Viatges); Jordi Valls (Hobbies).

Publicitat:
Nexos Iniciatives i Serveis, S.A.
Carrer Germanor, 3
Telèfon 938.902.455 - Fax 938.171.625
08720 Vilafranca del Penedès

E-correu:
publicitat@agencianexos.com

Direcció Comercial:
Marga Carceller

Disseny maqueta:
Umberto Valeri

Maquetació:
Jordi Galofré

Fotocomposició i muntatge:
Penedès Edicions S.L. - Telèfon 938.902.455

Impress a:
Indugraf Offset S.A. - Telèfon 977.296.477

Difusió i distribució:
(Vegeu pàgina 5 del setmanari La Fura).

Dipòsit legal:
B-16.850-82

 BUTXACA PETITA. Sense que en cap cas suposi minoritzar la seva qualitat, la presència d'aquest símbol al costat de determinats productes i serveis, significa que els considerem de molt bon preu en relació amb la seva qualitat.

... cada lletra val per mil!

Sí, sí, mes de llibres. Pensant que tots els mitjans en parlaran a pleret, hem volgut desmarcar-nos d'allò que és habitual i us donem a conèixer la feina d'una editorial singular que reproduceix facsímils "quasi originals". Són les **joies de paper: els còdexs miniats**, veritables tresors bibliogràfics i artístics rescatats de l'oblit però que pel seu valor econòmic no estan a l'abast de tothom. A **l'altre centenari** i fugint també del tòpic cervantí fem el nostre petit homenatge a Jules Verne i a la seva novel·la gairebé desconeguda **Face au drapeau**.

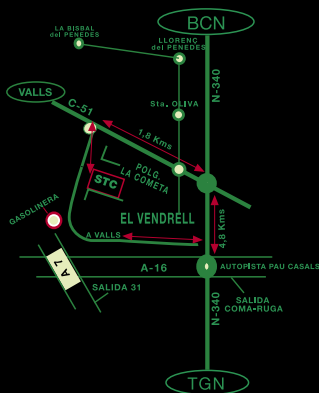
Us proposem una visita a **les illes Eòlies**, un singular arxipèlag volcànic que tot i estar ben a la vora sembla un altre món. Hem anat a cercar a les valls del Vinalopó, al límit meridional dels Països Catalans, **el fondellol, l'amic invisible**, un vi que va conquerir el món durant segles. De tornada, ens hem aturat a Falset per conèixer **els primers resultats de Pinord al Priorat**, dos vins de primera anyada que prometen.

Amb **el mite de la sardina** volem desfer alguns tòpics sobre aquesta menja tan popular i mediterrània que ara es troba en plena saó, més melosa que mai. Deixeu-vos de romanços, compreu-la ara i coeu-la seguint els consells del mestre Murgadas.

Amb **7 notes, 7 colors** us fem unes propostes cromàtiques, un recorregut oníric, primaveral i certament original pels regals. Com que si estimeu sereu estimats, **el Que ens ho facin!** us porta fins a Sant Pau d'Ordal a la noble graella i a la incommensurable carta de vins de Cal Xim. I a l'**As de Copes** "descobrim" dos incunables monovarietals de la nostrada i injuriada sumoll.

Culminem el número amb un **De viva veu** a un artista peculiar i gairebé vilafranquí, **Guido Dettoni della Grazia**, que ens proposa veure algunes de les seves obres (ara sant Fèlix) amb les mans. La mística del tacte: noves sensacions i emocions.

Vine a veure l'últim en mobles de cuina i bany, paviments, revestiments, marbres, granits i parquet.

Carrer Terrissaires, 1 Poligon "La Cometa" - Telf. 977 661 951
43700 EL VENDRELL

Camí de Reus s/n - Telf. 977 360 836
43391 VINYOLS I ELS ARCS/CAMBRILS

www.comercialstc.com - e-mail:comercialstc@infonegocio.com

GRUP
COMERCIAL **Stc**

BELLESA INTERIOR

MATERIALS PER A LA CONSTRUCCIÓ I LA DECORACIÓ

Joies de paper: els còdexs miniats

D'aquí a uns mesos, o tal vegada un any, sortirà el volum amb el minuciós estudi historiogràfic i artístic que acompanya totes les edicions "quasi-originals" de Moleiro. La professora d'història de l'art medieval de la UB, Rosa Alcoy, que està estudiant les miniatures de la part catalana del *Saltiri*, va remarcar durant la presentació a l'Mnac del 9 de març, *l'excepcionalitat de l'obra per la qualitat dels mestres pintors, per les seves grans dimensions gens habituals i per la complexitat de la triple versió dels salms*. No exagerava ja que el volum de 356 pàgines té un format de 332x480 mm i conté, a més del triple text, més de 140 precioses miniatures enriquides amb or. En realitat són dues obres mestres en un sol còdex representant el gòtic lineal anglès, de forta influència bizantina, i el gòtic italianitzant del gran pintor de la cort catalano-aragonesa Jaume Ferrer Bassa, autor dels frescos del monestir de Pedralbes, de la il·lustració dels *Usatges* i del *Llibre d'Hores de Maria de Navarra* (la muller de Pere III El Cerimoniós), aquest darrer "quasi-original" de Moleiro (ja esgotat) de 142x183 mm amb 704 pàgines i 391 miniatures laminades amb or, enquadernació en pell gravada en or, estoig de pell i llibre estudi-monogràfic de 600 pàgines. Va ser l'obsequi de noces que la Generalitat va

text **Alfons Udina** fotos **M. Moleiro Editor**

ART/ Fa just un mes es presentava al Mnac de Barcelona el *Saltiri Triple Glossat anglo-català*, un llibre de salms en triple versió hebrea, romana i gal·licana. És la darrera edició de Manuel Moleiro, l'editor especialitzat en la publicació del que ell anomena "quasi-originals" per diferenciar-los dels convencionals facsímils, avui força devaluats. I és que des del paper fins a l'estampació, passant per l'enquadernació, la textura, l'olor i els defectes com estrips i forats dels paràsits, les obres de Moleiro són reproduccions idèntiques d'uns originals que poden anar des del segle II aC fins al segle XVI. Són autèntiques joies bibliogràfiques, tresors artístics que surten a la llum després de segles de repòs a biblioteques, monestirs i catedrals.

Llibre i detall, Saltiri triple anglo-català.

oferir a la infanta Cristina de Borbó i Iñaki Urdangarin. L'original d'aquest llibre d'hores es troba a la Biblioteca Nazionale Marciana, a Venècia.

L'original del *Saltiri* està dipositat a la Bibliothèque Nationale de France, a París. La primera part, unes 184 pàgines, està fet a l'anglesa Canterbury i segueix el programa iconogràfic del *Saltiri d'Utrecht*, començant amb allò que Leroquais va qualificar com el pròleg del *Saltiri*, vuit extraordinàries miniatures a pàgina sencera, seguides de 52 superbes miniatures d'uns 15x32 mm a l'inici de cada salm. A partir de la pàgina 185 pren el relleu el taller català de Ferrer Bassa, amb 46 miniatures de l'ample de pàgina i de 15 a 25 cm d'altura, emmarcades en vius colors i dividides en dos o tres registres que es componen, al seu torn, de dos o tres compartiments. Del *Saltiri*, com de totes les edicions "quasi-originals" de Manuel Moleiro, se n'han fet només 987 exemplars, cada un garantit i certificat per acta notarial i que, passat un breu període promociónal, tindrà un cost d'uns 7.620 euros. Un preu que amb els anys es pot arribar a quadruplicar, com és el cas del *Martirologio de Usuardo*, una edició "quasi-original" de Moleiro, ja exhaurida, l'original de la qual es troba casualment al Museu Diocesà de Girona, després d'un llarg periple des del seu lloc d'origen, Praga, per Àustria, Hongria,

Detall del *Beatus de Girona*.

Moràvia, Roma, Nàpols, Estocolm, Madrid i el monestir de Poblet on va arribar l'any 1673.

Ultra aquest *Saltiri Triple Glossat anglo-català* i el *Llibre d'Hores de Maria de Navarra*, tots dos amb clares connotacions catalanes, encara podem trobar-ne més en el preciosista catàleg de M. Moleiro Editor. Com l'altra obra mestra, l'anomenat *Beatus de Lièbana, Còdex de Girona*, considerat el manuscrit amb pintures més important i valuós de tot el segle X i l'únic *Beatus* les miniatures del qual són obra d'una dona, la miniaturista En, tot i l'ajut del presbíter Emeteri, *En depintriix et Dei adiutreiix, frater emeteriix et presbiter*, com consta al revers del foli 284

Beatus de Girona.

LÀMPARES VILAFRANCA
GRAN EXPOSICIÓ A PREUS DE MAJORISTA

Avinguda Tarragona, 64.
VILAFRANCA. Tel. 93 890 16 98

que sembla que hi va treballar molt superficialment però que ensombrea el preciós treball artístic de la desconeguda En, ben segur que per la seva condició de dona.

També aquest *Còdex de Girona* està considerat com el més il·luminat de tots els *beatius* que s'han conservat. És una altra obra monumental, d'uns 260x400 mm, amb 568 pàgines amb 2 columnes de 38 línies cadascuna, escrites amb lletra visigòtica i que compta amb 124 miniatures enriquides amb or i plata. Realitzat en el monestir zamorà de San Salvador de Távora, entre 970 i 975, va ser donat en testament pel capiscol Joan el 6 d'octubre de 1078 a la catedral de Santa Maria de Girona, on encara hi roman. Justament en aquest còdex s'hi ha descobert la imatge més antiga de l'apòstol Jaume, el patró d'Espanya, en una miniatura amb els altres apòstols i on clarament s'assenyala *Jacobus Spania*. El llibre d'estudi és un volum de 230x330 mm i 336 pàgines a cura de Gabriel Roura i Güibas i Carlos Miranda Garcia-Tejedor. El conjunt del *Còdex de Girona* "quasi-original" del qual també se n'han fet només 987 exemplars numerats i garantits notarialment, més el volum-estudi, és de 8.900 euros.

Però tal vegada l'obra més monumental i preciosista del catàleg Moleiro és la *Biblia de San Luis*, l'original de la qual es troba a la Santa Església Catedral Primada de Toledo. El "quasi-original" està format per 3 volums de 300x422 mm amb un total de 1.230 pàgines i 4.887 escenes il·luminades de la Bíblia. Enquadernada en pell marró amb greca daurada, es lliura en un estoig de pell i acompanyada de 2 volums d'estudi monogràfic de 512 i 496 pàgines. Es tracta del manuscrit il·luminat més fastuós que mai s'hagi creat. Es calcula que per elaborar aquesta obra es van matar uns 350 vedells i es van utilitzar 700 pergamins repartits en tres volums

Detalls de la Bíblia de St. Lluís.

Biblia de St. Lluís.

molt gruixuts ja que les pàgines només es van poder escriure per una cara a causa del pes de l'or de cada un dels 4.887 medal·lons. L'edició de l'original va tardar deu anys i la còpia Moleiro sis anys. 14.000 euros és el preu del tres "quasi-originals" i els dos volums d'estudi d'aquest veritable monument artístic i bibliogràfic, realitzat entre 1226 i 1234 per a l'educació del sant rei Lluís IX de França per ordre de la seva mare, Blanca de Castella. Entre els personatges que disposen d'aquests facsímils hi ha el Papa Joan Pau II i el rei Joan Carles I. Tal vegada fent bona la dita d'Alfons X "el Savi" que considerà que l'original era *una obra digna només de reis*. Un atribut que és extensiu a la majoria de les obres "quasi-originals" de l'editorial Moleiro. Precisament a Toledo s'inaugurà, aquest desembre passat, l'exposició "Códices castellanos para emperadores y reyes" amb una trentena de rèpliques idèntiques dels meravellosos manuscrits ressuscitats per l'editor catalano-gallec. ✘

Manuel Moleiro, l'editor dels "quasi-originals"

Ourenès però afincat des de fa molts anys a Catalunya, Manuel Moleiro sempre ha estat dedicat als llibres d'art, fet que el va preparar a fons per a les seves tasques d'editor. Coneixedor del valor artístic dels copistes medievals i del poc cas que en feien els experts va decidir a principis dels noranta crear la seva pròpia editorial i dedicar-se en cos i ànima a reeditar els tresors bibliogràfics que, al contrari que passa amb escultures, els quadres i els tapissos que es poden veure a museus i catedrals,

resten tancats durant segles. És el cas de l'original del *Llibre d'Hores de Maria de Navarra*, dipositat a la Biblioteca de Venècia, que quan va aconseguir el permís per reproduir-lo va adonar-se que només l'havien vist quatre persones.

Els seus clients principals són les grans biblioteques mundials, col·leccionistes, amants de l'art, homes de negoci i, certament, reis i mandataris de més de vuitanta estats. Prefereix el mot "quasi-original" per damunt de facsímil perquè entén que el resultat del seu treball no és altra cosa que "un nou original" de tan perfecte com és, que reproduïx l'olor, la textura, el gruix, l'or de les miniatures, les pells de l'enquadernació, els fils del cosit, etc.

El procés d'elaboració d'un "quasi-original" té una durada de dos anys i un cost que oscil·la entre 2 i 3 milions d'euros. Primer es fotografien totes les pàgines en plaques de 20x25 cm que es revelen a Àustria o a l'Estat espanyol segons el tipus de pel·lícula que es tria en funció

del còdex. A partir d'aquí se separen els colors amb un escàner d'alta definició i si hi ha metalls (or o plata) s'apliquen amb un complex sistema de foses. La part més delicada del procés és l'envelliment del metall, un mètode secret i únic. Després ve la reproducció de tots els defectes, taques, forats i estrips que es reproduïxen exactament. El paper és un pergami artificial però que és idèntic a l'original en gruix, textura i pes, a partir d'un procediment també secret que combina aportacions vegetals i animals que li donen la mateixa aroma que l'original. Hi ha una gran pèrdua de paper (a vegades fins a dos terços, unes 7 tones en la *Biblia de San Luis*) que costa entre 24 i 30 euros el quilo, fins aconseguir la reproducció perfecta de cada plec que es talla a mà. La coberta és idèntica a l'original, amb pell de cabrit o vedell, i s'adoba amb els mateixos mètodes vegetals d'abans. I el cosit és amb cànem o lli emprant la mateixa tècnica que fa vuit segles. ✘

Més informació: www.moleiro.com